ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 26. októbra 2006 *

Vo veci C-239/04,

ktorej predmetom je žaloba o nesplnenie povinnosti podľa článku 226 ES, podaná 8. júna 2004,

Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: M. van Beek a A. Caeiros, splnomocnení zástupcovia, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalobkyňa,

proti

Portugalskej republike, v zastúpení: L. Fernandes, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci J. F. Ganderez a R. Gomes da Silva, advogados, s adresou na doručovanie v Luxemburgu,

žalovanej,

* Jazyk konania: portugalčina.

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predseda druhej komory C. W. A. Timmermans, sudcovia R. Schintgen, J. Klučka, R. Silva de Lapuerta (spravodajkyňa) a L. Bay Larsen,

generálna advokátka: J. Kokott,
tajomník: B. Fülöp, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní zo 6. apríla 2006,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 27. apríla 2006,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Svojou žalobou Komisia Európskych spoločenstiev navrhuje, aby Súdny dvor určil, že Portugalská republika si tým, že realizovala projekt diaľnice, ktorej trasa prechádza osobitne chráneným územím (ďalej len „OCHÚ") Castro Verde, napriek negatívnym výsledkom odhadu dosahu na životné prostredie a existencii alternatívnych riešení uvedenej trasy, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 4 smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov

a voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Ú. v. ES L 206, s. 7; Mim. vyd. 15/002, s. 102), zmenenej a doplnenej smernicou Rady 97/62/ES z 27. októbra 1997 (Ú. v. ES L 305, s. 42; Mim. vyd. 15/004, s. 3, ďalej len „smernica o biotopoch").

Právny rámec

Smernica 79/409/EHS

2 Článok 4 ods. 1 a 2 smernice Rady 79/409/EHS z 2. apríla 1979 o ochrane voľne žijúceho vtáctva (Ú. v. ES L 103, s. 1; Mim. vyd. 15/001, s. 98) stanovuje pre členské štáty povinnosť klasifikovať ako OCHÚ územia, ktoré zodpovedajú kritériám uvedeným v týchto ustanoveniach.

3 Článok 4 ods. 4 tejto smernice stanovuje:

„Čo sa týka ochrany oblastí uvedených vyššie v odsekoch 1 a 2, členské štáty podniknú náležité kroky na zabránenie znečistenia alebo poškodzovania biotopov alebo akýchkoľvek rušivých vplyvov pôsobiacich na vtáctvo, pokiaľ by boli vážne vzhľadom na ciele tohto článku. Členské štáty sa takisto budú snažiť zabrániť znečisteniu alebo poškodzovaniu biotopov mimo týchto chránených území."

Smernica o biotopoch

4 Článok 6 ods. 2 až 4 smernice o biotopoch stanovuje.

„2. Členské štáty podniknú primerané kroky, aby sa na osobitne chránených územiach predišlo poškodeniu prirodzených biotopov a biotopov druhov, ako aj rušeniu druhov, pre ktoré boli územia označené za chránené, pokiaľ by takéto rušenie bolo podstatné vo vzťahu k cieľom tejto smernice.

3. Akýkoľvek plán alebo projekt, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je potrebný pre ňu, ale môže pravdepodobne významne ovplyvniť túto lokalitu, či už samotne, alebo v spojení s inými plánmi alebo projektmi, podlieha primeranému odhadu jeho dosahov na danú lokalitu z hľadiska cieľov ochrany lokality. Na základe výsledkov zhodnotenia dosahov na lokalitu a podľa ustanovení odseku 4 príslušné vnútroštátne orgány súhlasia s plánom alebo projektom iba po presvedčení sa, že nepriaznivo neovplyvní integritu príslušnej lokality, a v prípade potreby po získaní stanoviska verejnosti.

4. Ak sa aj napriek negatívnemu odhadu dosahov na lokalitu a pri neexistencii alternatívnych riešení plán alebo projekt musí realizovať z dôvodov vyššieho verejného záujmu, vrátane záujmov sociálnej a ekonomickej povahy, členský štát prijme všetky kompenzačné opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, že celková koherencia sústavy Natura 2000 bude ochránená. O prijatých kompenzačných opatreniach informuje Komisiu.

...“

5 Podľa článku 7 smernice o biotopoch:

„Záväzky vyplývajúce z článku 6 ods. 2, 3 a 4 tejto smernice nahradia akékoľvek záväzky vyplývajúce z prvej vety článku 4 ods. 4 smernice 79/409/EHS, pokiaľ ide o územia klasifikované podľa článku 4 ods. 1 alebo podobne uznané podľa článku 4 ods. 2 uvedenej smernice, a to odo dňa vykonania tejto smernice alebo oznámenia, alebo uznania členským štátom podľa smernice 79/409/EHS, ak je tento druhý dátum neskorší."

Skutkové okolnosti a konanie pred podaním žaloby

6 Projekt výstavby diaľnice A2 spájajúcej mesto Lisabon s regiónom Algarve bol v roku 1997 zverený spoločnosti BRISA Auto-Estradas de Portugal.

7 Pokiaľ ide o časť tejto diaľnice, ktorá je situovaná medzi oblasťami Aljustrel a Castro Verde, táto spoločnosť vypracovala projekt trasy, ktorá z východu obchádza oblasti Messejana, Alcarias, Conceição, Aivados, ako aj Estação de Ourique a prechádza západnou stranou OCHÚ Castro Verde.

8 V septembri 1999 bol portugalskému ministerstvu životného prostredia predložený odhad dosahov na životné prostredie v súvislosti s projektom tejto trasy (ďalej len „štúdia o dosahoch na životné prostredie").

9 V priebehu rovnakého mesiaca bolo územie Castro Verde klasifikované portugalskými orgánmi ako OCHÚ podľa článku 4 smernice 79/409.

10 V januári 2000 schválil minister životného prostredia štúdiu o dosahoch na životné prostredie a povolil realizáciu projektu.

11 Časť diaľnice A2 z Aljustrel do Castro Verde bola otvorená v júli 2001.

12 Na základe sťažnosti, ktorá Komisiu informovala o tom, že portugalské orgány napriek negatívnym výsledkom odhadu dosahu tejto časti na OCHÚ Castro Verde realizovali projekt výstavby diaľnice, ktorej trasa prechádza týmto územím, vyzvala Komisia Portugalskú republiku listom z 20. októbra 2000, aby jej predložila svoje pripomienky v lehote dvoch mesiacov.

13 Portugalské orgány predložili svoje pripomienky Komisii listami zo 4. decembra 2000 a 12. januára 2001.

14 Po tom, ako Komisia konštatovala, že portugalské orgány nevysvetlili dôvod, pre ktorý alternatívne trasy vedúce mimo OCHÚ Castro Verde, ako aj mimo obytného územia Alcarias, Conceição, Aivados a Estação de Ourique neboli skúmané, a dospela k názoru, že Portugalská republika si nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch, vydala 11. apríla 2001 odôvodnené stanovisko, ktorým tento členský štát vyzvala na prijatie opatrení potrebných na dosiahnutie súladu s týmto stanoviskom v lehote dvoch mesiacov od jeho doručenia.

15 Keďže Komisiu odpoveď portugalských orgánov na toto odôvodnené stanovisko neuspokojila, podala žalobu, na základe ktorej sa začalo toto konanie.

O žalobe

16 Komisia tvrdí, že štúdia o dosahoch na životné prostredie jasne poukazuje na to, že trasa, ktorú zvolili portugalské orgány pre výstavbu časti diaľnice A2 medzi Aljustrel a Castro Verde má veľmi výrazný negatívny dosah na 17 druhov voľne žijúcich vtákov uvedených v prílohe I smernice 79/409, ako aj na biotop týchto vtákov.

17 Portugalská republika tvrdí, že Komisia sa obmedzuje na všeobecné úvahy vybrané zo štúdie o dosahu na životné prostredie bez toho, aby preukázala, akým spôsobom malo otvorenie tejto trasy veľmi výrazný negatívny dosah. Podľa nej bolo potrebné porovnať škody, ktoré by mohli ovplyvniť OCHÚ Castro Verde, so škodami, ktoré skutočne nastali.

18 Podľa článku 6 ods. 3 smernice o biotopoch príslušné vnútroštátne orgány súhlasia s plánom alebo projektom, ktorý priamo nesúvisí so správou lokality alebo nie je pre ňu potrebný, ale môže pravdepodobne významne ovplyvniť túto lokalitu iba po presvedčení sa na základe primeraného odhadu jeho dosahov na danú lokalitu a v prípade potreby po získaní stanoviska verejnosti, že nepriaznivo neovplyvní jej integritu.

19 Toto ustanovenie teda zavádza konanie, v ktorom sa prostredníctvom predbežnej kontroly zabezpečuje, aby plány a projekty, ktoré priamo nesúvisia so správou lokality alebo nie sú pre ňu potrebné, ale môžu ju významne ovplyvniť, boli

povolené, len ak nepriaznivo neovplyvnia integritu tejto lokality (rozsudok zo 7. septembra 2004, Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging, C-127/02, Zb. s. I-7405, bod 34).

20 V tejto súvislosti už Súdny dvor rozhodol, že povolenie predmetného plánu alebo projektu môže byť udelené len pod podmienkou, že sa príslušné vnútroštátne orgány presvedčili, že tento plán alebo projekt nebude mať škodlivé následky na integritu dotknutej lokality. O taký prípad ide, keď z vedeckého hľadiska neexistuje žiadna primeraná pochybnosť o tom, že tu takéto účinky nie sú (rozsudok Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging, už citovaný, body 56 a 59).

21 V prejednávanej veci poukazuje štúdia o dosahu na životné prostredie na prítomnosť 17 druhov vtákov uvedených v prílohe I smernice 79/409 v OCHÚ Castro Verde, ako aj na zvýšený stupeň citlivosti niektorých z týchto druhov na rušivé vplyvy a/alebo delenie ich biotopu vyplývajúce z projektu trasy časti diaľnice A2 medzi oblasťami Aljustrel a Castro Verde.

22 Z tejto štúdie tiež vyplýva, že dotknutý projekt má „výrazne zvýšený" globálny vplyv, ako aj „zvýšený negatívny vplyv" na vtáctvo v OCHÚ Castro Verde.

23 Je preto nutné konštatovať, že v čase, keď portugalské orgány povolili projekt trasy diaľnice A2, neboli oprávnené sa domnievať, že tento projekt nemá škodlivé následky na integritu dotknutého územia.

24 Skutočnosť, že projekt po jeho realizácii takéto následky nemal, nemá na toto posúdenie žiaden vplyv. Práve v čase prijatia rozhodnutia, ktorým sa povoľuje realizácia projektu, totiž nesmie existovať žiadna primeraná pochybnosť z vedeckého

hľadiska, pokiaľ ide o neprítomnosť škodlivých následkov na integritu dotknutej lokality (pozri v tomto zmysle rozsudky z 29. januára 2004, Komisia/Rakúsko, C-209/02, Zb. s. I-1211, body 26 a 27, a Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging, už citovaný, body 56 a 59).

25 Za týchto okolností mohli portugalské orgány buď odmietnuť povoliť realizáciu tohto projektu, alebo ho povoliť podľa článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch za predpokladu splnenia podmienok uvedených v tomto ustanovení (pozri v tomto zmysle rozsudok Waddenvereniging a Vogelbeschermingsvereniging, už citovaný, body 57 a 60).

26 V tomto prípade je teda potrebné preskúmať, či projekt trasy diaľnice A2 medzi oblasťami Aljustrel a Castro Verde mohol byť povolený na základe článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch.

27 V tejto súvislosti Komisia tvrdí, že Portugalská republika toto ustanovenie nerešpektovala, pretože portugalské orgány v prejednávanej veci opomenuli preskúmať určité alternatívne trasy, ktoré by nemali negatívny dosah na OCHÚ Castro Verde ani na obyvateľstvo tohto územia.

28 Komisia predovšetkým uvádza, že tieto orgány nevzali do úvahy alternatívne trasy nachádzajúce sa mimo OCHÚ Castro Verde, ako aj mimo obytného územia tvoreného oblasťami Alcarias, Conceição, Aivados a Estação de Ourique.

29 Komisia sa totiž domnieva, že takéto alternatívne trasy mali byť preskúmané, najmä tie, kde by diaľnica A2 prechádzala koridorom nachádzajúcim sa na západ od OCHÚ Castro Verde, medzi jeho hranicou a cestou IC1 v rovinatej oblasti s veľmi nízkou

hustotou obyvateľstva, takže portugalské orgány mohli zvoliť bez výrazných technických ťažkostí alebo neprimeraných dodatočných hospodárskych nákladov alternatívnu trasu, ktorá by nemala negatívny dosah na toto OCHÚ a neovplyvnila by ani už uvedené oblasti a ani iné oblasti.

30 Podľa Portugalskej republiky prináleží Komisii nielen takúto trasu označiť, ale ju aj definovať a charakterizovať a tiež preukázať existenciu a udržateľnosť alternatívneho riešenia, ktoré je menej škodlivé pre životné prostredie a ktoré portugalské orgány nevzali do úvahy. Komisia však v tejto súvislosti nepredložila žiaden dôkaz.

31 Portugalská republika v každom prípade tvrdí, že riešenie, ktoré navrhuje Komisia, nemožno považovať za „alternatívne riešenie" v zmysle článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch. Podľa nej totiž tento pojem neoznačuje jednoducho náhradné riešenie, ktorého teoretickú uskutočniteľnosť je možné obhájiť, ale vyplýva z neho tiež zohľadnenie negatívnych vplyvov takéhoto riešenia.

32 Realizácia trasy navrhovanej Komisiou by pritom spôsobila výrazné sociálne, ekonomické a environmentálne škody, pretože by mala vplyv na obyvateľstvo Conceição, Aivados a Estação de Ourique, ako aj na hydrografické povodie priehrady Monte da Rocha.

33 Tento členský štát sa preto domnieva, že okrajový a bezvýznamný zásah do integrity OCHÚ Castro Verde vyplývajúci z trasy, ktorú zvolili portugalské orgány, je menej výrazný ako zásah, ktorý by spôsobila realizácia riešenia navrhovaného Komisiou.

34 Článok 6 ods. 4 smernice o biotopoch stanovuje, že ak sa aj napriek negatívnemu výsledku odhadu uskutočnenému podľa odseku 3 prvej vety tohto článku a pri neexistencii alternatívnych riešení musí plán alebo projekt realizovať z dôvodov

vyššieho verejného záujmu, členský štát prijme všetky kompenzačné opatrenia potrebné na zabezpečenie toho, aby celková koherencia sústavy Natura 2000 bola ochránená.

35 Toto ustanovenie, ktoré umožňuje za určitých okolností realizovať plán alebo projekt, ktorý bol v rámci odhadu uvedeného v článku 6 ods. 3 prvej vete smernice o biotopoch posúdený negatívne, sa ako výnimka z kritéria povolenia vyjadreného v druhej vete ods. 3 musí vykladať reštriktívne.

36 Realizácia plánu alebo projektu podľa článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch teda podlieha najmä podmienke preukázania neexistencie alternatívnych riešení.

37 V prejednávanej veci je nepochybné, že portugalské orgány preskúmali a zamietli viaceré riešenia, ktoré obchádzali oblasti Alcarias, Conceição, Aivados a Estação de Ourique, ale ktorých trasy prechádzali západnou stranou OCHÚ Castro Verde.

38 Naopak, zo spisu nevyplýva, že uvedené orgány preskúmali riešenia vedúce mimo tohto OCHÚ a na západ od vyššie uvedených oblastí, hoci podľa informácií predložených Komisiou nebolo možné *a priori* vylúčiť, že prijatie týchto riešení mohlo zodpovedať alternatívnym riešeniam v zmysle článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch, a to aj keby mohli predstavovať určité problémy, tak ako to tvrdí Portugalská republika.

39 Keďže portugalské orgány nepreskúmali tento typ riešení, nepreukázali neprítomnosť alternatívnych riešení v zmysle uvedeného ustanovenia.

40 Za týchto okolností je potrebné konštatovať, že Portugalská republika si tým, že realizovala projekt diaľnice, ktorej trasa prechádza OCHÚ Castro Verde, napriek negatívnym výsledkom odhadu dosahu na životné prostredie, a bez toho, aby preukázala neexistenciu alternatívnych riešení tejto trasy, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 4 smernice o biotopoch.

O trovách

41 Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať Portugalskú republiku na náhradu trov konania a Portugalská republika nemala úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať ju na náhradu trov konania.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol a vyhlásil:

1. **Portugalská republika si tým, že realizovala projekt diaľnice, ktorej trasa prechádza osobitne chráneným územím Castro Verde, napriek negatívnym výsledkom odhadu dosahu na životné prostredie, a bez toho, aby preukázala neexistenciu alternatívnych riešení tejto trasy, nesplnila povinnosti, ktoré jej vyplývajú z článku 6 ods. 4 smernice Rady 92/43/EHS z 21. mája 1992 o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich živočíchov a rastlín, zmenenej a doplnenej smernicou Rady 97/62/ES z 27. októbra 1997.**

2. **Portugalská republika je povinná nahradiť trovy konania.**

Podpisy